

Een bijzonder regenpak uit China

In China werden tot ver na WO II regenpakken gebruikt die gemaakt waren van de bladscheden van een palm. Maar van welke palm waren die bladscheden en wie gebruikte die pakken?

Chinees met een regenpak van palmbledschesden, ploegt met behulp van een waterbuffel een veld voor de natte rijstbouw. Hij draagt een hoed van Bamboe. Bron Aliexpress

Het materiaal, vezelige bladscheden van een palm, is goedkoop. De grote armoede en het feit dat het land nagenoeg was afgesloten tijdens het bewind van Mao Zedong zullen er debet aan zijn dat dit soort pakken tot het midden van de 20ste eeuw gebruikt werden door Chinezen met een buitenberoep, zoals boeren, vissers en riksja-rijders. Waarschijnlijk worden ze nu niet meer gemaakt, maar tot voor kort kon men deze pakken voor decoratieve doeleinden via internet bij Aliexpress kopen.

Het gebruik van dergelijke regenpakken is ook bekend uit de Filipijnen, met name in de provincie Cagayan aan de noordpunt van het eiland Luzon. Volgens Anderson (1980) is dit pak 'somewhat associated' met etnische Chinezen, Chinezen dus die tijdens een van de migratiegolven deze regenmantel naar de Filipijnen hebben 'meegenomen'.

De Chinezen van Luzon zijn merendeels afkomstig uit de Zuid-Chinese provincies Fujian en Guangdong (Guldin 1980), precies de provincies in China waar veel van de gebruikte palmen groeien. Deze beschermende kleding werd ook in Japan gebruikt gezien de afbeelding rechts.

Kokos- of hennep-palm?

Zoekt men op internet 'Chinese raincoats', dan vindt men een behoorlijk aantal die overeenkomen met het hier besproken regenpak. Daar staat dan als materiaal bij vermeld: 'natural fibers', maar vaak ook *coir* of de Franse term *coco* (= kokos).

Boven: Een hoed en een regenpak, bestaande uit een poncho en een rok met banden, vervaardigd uit bladscheden van de Henneppalm. Merk op dat aan de bovenrand van de rok de vezels nog besloten liggen in het bladschede weefsel.

Foto Anja Ditzel, coll. Houthuesen

Rechts: Een tekening van een Japanse militair uit 1942 met een regenpak van de bladscheden van de Henneppalm.

Bron Tactical And Technical Trends No. 14 United States Department of War, Wikimedia

Weliswaar is de Nederlandse vertaling van coir kokos, maar toch wordt dat er niet altijd mee bedoeld. Zoekt men namelijk op internet naar cloaks, dan vindt men soortgelijke regenpakken die geassocieerd worden met vezels van de Chinese Henneppalm. De verwarring is vrijwel zeker veroorzaakt door het woord coir, want uit de zinsnede: *Trachycarpus fortunei* (Hennep palm), which is very common in Middle and Southern China. The coir furnished by it is largely manufactured into cloaks and hats. (Z. Shengcheng, 2013) blijkt dat met coir niet altijd kokos bedoeld wordt. Ook Neale (2014) bevestigt dat vezels van deze palm voor dergelijke kleding werden gebruikt. Omdat velen teksten van elkaar overschrijven, denkt men algemeen maar ten onrechte dat deze regenkleding van kokos is gemaakt. Kokosvezels vinden nog steeds breed toepassing, maar deze vezels zijn afkomstig van de vezelige omhulling van kokosnoten (het zaad).

De regenkleding die algemeen in gebruik was, werd gemaakt van palmbledscheden van de Henneppalm.

De eerste regenkleding

Het gebruik van regenkleding is al heel lang bekend in China. Aanvankelijk werden hiervoor Chinees zilvergras (*Miscanthus sinensis*) en Cypergrassen (vermoedelijk *Eleocharis* (biezen), gezien het feit dat ze over gladde, holle stengels spreken) gebruikt. Maar ook gierst- of rijststro, jute, pipal leaves (*Ficus* bladeren) en de vezels van de Henneppalm werden gebruikt. Later is men zijde gaan impregneren met 'gele olie' (= Tung olie), een aan de lucht drogende olie, geperst uit zaden van de Tungboom (*Vernicia fordii*), maar dit waren jassen voor de aristocratie.
justushouthuesen@gmail.com

Het winnen van de bladscheden

Omdat de vezels van de Henneppalm zo sterk zijn, wordt de palm al meer dan 1000 jaar gekweekt in China. Pas in 1850 werd de palm, door de Schotse botanicus Robert Fortune wetenschappelijk beschreven en sedertdien staat hij bekend als Windmill of Chusan palm en in Nederland als Waaier- of Henneppalm. Het is de enige palm die vorst tot -18° C kan verdragen. Vanwege deze eigenschap zijn vrijwel alle palmen die men in Midden-Europese landen ziet, palmen van deze soort.

Bij veel palmsoorten blijven oude afgestorven bladeren met hun bladscheden aan de stam zitten. Om esthetische redenen worden die vaak afgesneden, maar in China werd dit gedaan om de vezelige bladscheden te kunnen oogsten. Na het 'oogsten' werden de bladscheden zonder verdere bewerking gebruikt. Daartoe worden vele gedroogde scheden met een rijgsteek in een zeer eenvoudig patroon aaneengenaaid tot een pak.

Zie de foto van een detail van de hoed hieronder.

Foto Anja Ditzel, coll. Houthuesen

Een Henneppalm in bloei. De bladschijf is waaivormig en aan de basis van de bladsteel bevindt zich de vezelige bladschede die, omdat ze sterk overlappen, de stam omhullen. De oude, afgestorven bladeren hangen naar beneden. De bladscheden vallen pas na jaren met blad en al af en daar lijkt de stam dus dunner (helemaal onderaan op de foto). De bladscheden zijn niet te zien, omdat ze verborgen zitten onder de afgestorven bladeren. © Citron, Botanische tuin Frankrijk, Wikimedia

Literatuur

- Anderson, E. et al. (2010). *In the shape of tradition. Indigenous art of the Northern Philippines*. Leiden: C. Zwartenkot Art books
- Bourzat, C. (2016). *Tribal textiles from Southwest China. Threads from misty lands, the Pjilippe Fatin collection*. Bangkok: River Books
- Neale, E. (2014). *Provenance Study of a Chinese Cape, Basket & Hat, Australian Gold Rush Era*. Internet: Museums Victoria Collections.
- Pacho, A. (1986). The Chinese Community in the Philippines: Status and Conditions. In: *Sojourn: Journal of Social Issues in Southeast Asia*, Vol 1, no 1 pp. 76-91.
- Shengcheng, Z. (2013). *Anatomical and mechanical features of palm fibrovascular bundles*. Internet: Kyoto university
- Internet, geraadpleegd november 2020
<https://www.cits.net/china-travel-guide/the-history-of-raincoats-of-ancient-china.html>